

سرمایه گذاری خارجی در افغانستان در زمینه معدن، فرصت‌ها و تهدیدها برای ایران

مسعود کمالی اردکانی

توضیح اجمالی:

سرزمین افغانستان از نظر معادن و ذخایر زیرزمینی بسیار غنی است به طوری که حتی از لحاظ تاریخی نیز افغانستان در داشتن معادن منحصر به فرد و منابع غنی، شهرت زیادی دارد. بسیاری از معادن افغانستان به حالت دست نخورده باقی مانده و در آینده می‌تواند به عنوان ابزار مهم اقتصادی در جهت توسعه اقتصادی این کشور مورد استفاده قرار گیرد. ذخایر معدنی افغانستان شامل ذخایر معدنی فلزی، ذخایر نفت و گاز، ذخایر معدنی غیر فلزی و ذخایر سنگ‌های قیمتی است. بر اساس اطلاعات وزارت معدن افغانستان، ارزش اقتصادی ذخایر معدنی این کشور حدود یک تریلیون دلار تخمین زده می‌شود. بدیهی است اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری معادن بزرگ این کشور نیاز به توسعه زیرساخت‌ها، سرمایه‌گذاری، امکانات فنی و آموزش نیروی انسانی دارد. پس از اشغال افغانستان توسط اشغالگران، حضور آمریکا در حوزه بررسی، اکتشاف و بهره‌برداری از معادن بکر افغانستان به طور جدی در دستور کار قرار گرفت. مطالعات اخیر کارشناسان مرکز زمین‌شناسی آمریکا در افغانستان که از سال ۲۰۰۵ میلادی آغاز شده نشان می‌دهد ارزش ذخایر معدنی و طبیعی افغانستان بیش از سه تریلیون دلار می‌باشد. اخیراً رییس اداره زمین‌شناسی آمریکا طی مراسم رسمی در سفارت این کشور در افغانستان نقشه معادن افغانستان را که با استفاده از فناوری‌های فوق پیشرفته با عنوان "هایپر اسکپترال" تهیه شده است را رونمایی کرد. این اطلاعات که به عنوان مبنای علمی و مهمی برای توسعه اقتصادی ذخایر منابع طبیعی این کشور مورد استفاده خواهد بود ظرف دو ماه جمع‌آوری شده است در حالی که در گذشته جمع‌آوری این اطلاعات می‌توانست تا ۲۵ سال بطول انجامد. بر اساس این بررسی‌ها، عناصر کمیاب در معادن افغانستان وجود دارد و افغانستان می‌تواند در آینده نقش پیشرو در بخش ذخایر معدنی در جهان داشته باشد. بدین ترتیب جلب توجه سرمایه‌گذاران خارجی در بخش معادن کشور در صدر برنامه‌های وزارت معدن این کشور قرار دارد. بر همین اساس شورای عالی اقتصادی افغانستان، دو طرح اقتصادی و تشویق سرمایه‌گذاری برای کاهش مشکلات اقتصادی پس از سال ۲۰۱۴ را تصویب کرده است. شماری از شرکت‌های خصوصی خارجی در بخش استخراج

اداره کل مرکز بررسی‌ها و مطالعات راهبردی - نکته روز شماره ۲ - چهاردهم تیرماه ۹۳

منابع زیر زمینی افغانستان سرمایه گذاری کرده اند. یک نمونه آن سرمایه گذاری سه و نیم میلیون دلاری یک شرکت چینی در شرق افغانستان است. کشور هایی نظیر هند، کانادا و آمریکا از دیگر سرمایه گذاران بخش معدن این کشور هستند که البته با مشکلاتی نظیر عدم شفافیت در قوانین و مقررات استخراج معدن، فساد اداری، ناامنی و رانت خواری در اقتصاد این کشور دست به گریبانند.

ملاحظات:

۱. ایران با رتبه ۱۲ تا ۱۵ در بین کشورهای معدنی جهان در رده سوم آسیا و جایگاه نخست در خاورمیانه قرار دارد. بخش معدن در تحقق اهداف سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی نقشی تاثیر گذار دارد. با این وجود هنوز سهم بخش معدن و صنایع معدنی به جایگاه واقعی در حوزه اقتصاد کلان دست نیافته و تا کنون تنها در هفت درصد مساحت کشور کارهای اکتشافی انجام شده است. از طرف دیگر امروز با پدیده خام فروشی در بخش معدن مواجه هستیم، این امر ناشی از نبود صنایع معدنی مرتبط است و باید با جذب سرمایه خارجی امکان اکتشاف و فرآوری مواد معدنی را در کشور گسترش داد تا مواد معدنی با ارزش افزوده بالاتر صادر شود.
۲. طرح توسعه معادن افغانستان با حضور شرکت ها و سرمایه گذاران خارجی معتبر و استفاده از فناوری های روز دنیا به سرعت پیشرفت خواهد نمود و این موضوع می تواند توجه سرمایه گذاران خارجی را از بازار ایران به این کشور سوق دهد. سرمایه گذاران داخلی حوزه معدن نیز با توجه به وجود سیاست های تشویقی بهتر در افغانستان می توانند جذب بازار معدن کشور همسایه گردند.
۳. با توجه به سیاست های اقتصاد مقاومتی مبنی بر توسعه صادرات محصولات با ارزش افزوده و با توجه به سیاست های توسعه ای کشور های همسایه نظیر افغانستان لازم است مسئولین بخش معدن کشور برنامه های منسجمی در جهت توسعه این بخش با رویکرد آینده نگر تدارک ببینند.
۴. همچنین با عنایت به تلاش دولت جدید و شکست تحریم های ضد بشری غرب، اندک اندک زمینه برای تعامل با کشورهای پیشرو در اکتشاف معادن فراهم می شود. لذا لازم است از هم اکنون سیاستگذاران و متولیان بخش معدن کشور جهت جذب و مشارکت شرکت های بزرگ بین المللی و صاحب فناوری روز در امر اکتشاف ذخایر معدنی کشور برنامه ریزی نمایند.